

Briselē, 22.11.2018.
COM(2018) 772 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,
PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI**

**Vienotais tirgus mainīgajā pasaulē -
unikāls instruments, kam vajadzīgas atjaunotas politiskas saistības**

Vienotais tirgus ir viens no lielākajiem Eiropas Savienības sasniegumiem. Tas ir padarījis Eiropu par vienu no pievilcīgākajām vietām pasaulē, kur dzīvot un būt par uzņēmēju. Tieši pateicoties vienotajam tirgum, pēdējo 25 gadu laikā augusi Eiropas Savienības iedzīvotāju labklājība un turība. Vienotais tirgus, kas uzņēmumiem ļāvis piekļūt lielumam un konkurējošam tirgum un likvidējis šķēršļus, kas kavē uzņēmumu izaugsmi un centienus inovēt un izvērst darbību, ir palielinājis rūpniecības konkurētspēju. Vienotā tirgus dažādošana palīdzējusi veidot noturīgāku Eiropas ekonomiku un Ekonomikas un monetāro savienību¹. Tā apmēri stiprinājuši Eiropas Savienības pozīcijas un ietekmi pasaulē. Vienotā tirgus priekšrocības, kas ir lielākas par brīvās tirdzniecības zonas un muitas savienības sniegtajām, ietver preču, personu, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti. Vienotā tirgus pamatā ir minētās četras brīvības, kas dara iespējamu netraucētu tirdzniecību un saimniecisko darbību. Pēc Komisijas aplēsēm, vienotā tirgus ekonomikai sniegtās priekšrocības atbilst aptuveni 8,5 % no Savienības iekšzemes kopprodukta.

Sasniegumi ir ievērojami, tomēr, lai vienoto tirgu saglabātu un pilnveidotu, ir un vienmēr būs jāiegulda darbs. Lai vienotais tirgus iedzīvotājiem un uzņēmumiem arī turpmāk būtu izaugsmes avots un pavērtu iespējas, tam jāturpina pielāgoties jaunajām attīstības tendencēm un pārbaudījumiem. Uzskati par īstenojamām prioritātēm kļuvuši atšķirīgāki, un priekšstati par iespējamām priekšrocībām sacenšas. Globalizācija un jaunas tehnoloģijas paver ne tikai milzu iespējas, bet uzdod arī būtiskus jautājumus par to, kad, ko un kā reglamentēt. Joprojām nav atrisināta kopīgo noteikumu izpildes nekonsekvence un vājums, un, lai ļoti nepastāvīgos apstākļos nodrošinātu šo noteikumu atbilstību mērķiem, vajadzīgi neatlaidīgi centieni.

Taču, iespējams, jo dziļāka integrācija, jo politiski sarežģītāk apliecināt labo gribu tad, kad skaram ļoti sasāpējušas ekonomiskās un sociālās problēmas. Piemēram, vienotajā tirgū izrādījies grūti veicināt integrāciju tādās jomās kā pakalpojumi, kas ievērojami vairotu ražīgumu un izaugsmi, un nodokļu uzlikšana, jo daudzi uzņēmumi uzskata, ka būtisks šķērslis ir piemērojamo noteikumu atšķirības. To pašu var teikt par vienotā tirgus sociālo dimensiju — lai visi iedzīvotāji varētu izmantot visas integrācijas priekšrocības, nepieciešams progress.

Minēto pārbaudījumu dēļ šodien vajag lielāku politisko drosmi un apņēmību nekā pirms 25 gadiem un, lai vārdi saskanētu ar darbiem, vajadzīgi lielāki centieni nekā jebkad agrāk. Pārāk bieži nonākam situācijā, kad visaugstākajā līmenī visi šķiet vienisprātis — vienotais tirgus ir jāpadziļina —, taču trūkst politiskās gribas pieņemt konkrētus Komisijas ierosinātus izšķirīgus pasākumus vai transponēt un īstenot pasākumus, par kuriem vienošanās jau panākta. Pat tad, kad dalībvalstis vārdos atbalsta integrētāku tirgu vai lielāku saskaņošanu, tās par pamatu Eiropas noteikumiem nereti iesaka tikai savas valsts pieeju, kas var izraisīt politisku saspīlējumu. Tādējādi Komisija tiek atkārtoti mudināta nākt klajā ar jaunām idejām, bet tas nenožīmē, ka būs gatavība tās īstenot. Tādēļ mums par šiem jautājumiem jādiskutē atklāti, un valstu un valdību vadītājiem jāatjaunina saistības pret visiem vienotā tirgus komponentiem.

Pēdējo četru gadu laikā Komisija, pieņemot vienotā tirgus stratēģiju, kapitāla tirgu savienību un digitālā vienotā tirgus stratēģiju, ir nākusi klajā ar vērienīgu un izsvērtu pasākumu kopumu, kuri palīdzēs veidot dziļāk integrētu un taisnīgāku vienoto tirgu. Visi minētie priekšlikumi ir tiesiskais satvars uz nākotni vērstam vienotajam tirgum. Vairāki priekšlikumi jau pieņemti, tomēr Eiropas Parlamentam un Padomei vēl jāvienojas par 44 no 67 minētajās stratēģijās iekļautiem priekšlikumiem (skatīt I pielikumu). Turklāt aprites ekonomikas, enerģētikas, transporta un klimata politikas jomā Komisija ir izstrādājusi svarīgus, uz nākotni

¹ M. Dragi runa "Economic and Monetary Union: past and present", Berlīne, 2018. gada 19. septembris, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

vērstus priekšlikumus, kas veidos dziļāk integrētu vienoto tirgu un veicinās ilgtspējīgu attīstību. Lai nodrošinātu, ka nākotnē vienotais tirgus darbojas taisnīgi, Komisija nodarbinātības, nodokļu uzlikšanas un uzņēmējdarbības tiesību jomā ierosinājusi aizsardzības pasākumus.

Eiropadome 2018. gada martā aicināja Komisiju izvērtēt spēkā esošo vienotā tirgus tiesību aktu īstenošanas, piemērošanas un izpildes aktuālo stāvokli, kam ir būtiska nozīme vienotā tirgus darbībā, kā arī atlikušos šķēršļus un iespējas pilnīgai vienotā tirgus darbībai. Šis ir pirmais paziņojums, kas sagatavots pēc minētā Eiropadomes pieprasījuma, un to pieņem saistībā ar gada izaugsmes pētījumu un paziņojumu, kas novērtē Investīciju plānu². Šajā paziņojumā izklāstīts aktuālais stāvoklis, atgādinot par priekšrocībām, ko vienotais tirgus sniedz iedzīvotājiem, patērētājiem un uzņēmumiem. Tajā uzsvērts, ka steidzami, vēl pirms pašreizējā likumdošanas cikla beigām, jāvienojas par izvirzītajiem priekšlikumiem. Šajā paziņojumā uzsvērts, ka vajadzīga vienotā tirgus noteikumu iedarbīgāka īstenošana, piemērošana un izpilde. Paziņojumā novērtēti arī galvenie šķēršļi, kas novēršami, lai vienotais tirgus turpinātu darboties efektīvi, ļaujot Savienībai izmantot nākotnes vajadzībām pielāgota vienotā tirgus iespējas, kas tās iedzīvotājiem un uzņēmumiem rezultātā palīdzēs nodrošināt izaugsmi un labklājību un veidot globālu darba kārtību.

1. Stiprināt un aizsargāt

Vienotais tirgus ir spēcīgs Savienības konkurētspējas un tās iedzīvotāju labklājības dzinējspēks. Vienotais tirgus pilda svarīgu sociālu funkciju, jo uz kopīgiem noteikumiem veido kopīgu dzīves telpu vairāk nekā 512 miljoniem eiropiešu. 2018. gada Eiropabarometra aptaujā 82 % Savienības iedzīvotāju pauduši atbalstu brīvībai dzīvot, strādāt, mācīties un veikt uzņēmējdarbību citās dalībvalstīs. Tik liels atbalsts kādai no Savienības politikas jomām pausts pirmo reizi³. Ekonomiskās un sociālās priekšrocības rodas, arī pateicoties vienotā tirgus ārējai dimensijai, jo tā Savienībai starptautiskās tirdzniecības sarunās ir devusi unikālu ietekmi un ir līdzeklis, kas piesaista ārvalstu ieguldījumus un talantus. Vēl jo svarīgāk tas ir tāpēc, ka pasaules līmenī Savienība konkurē ar tautsaimniecībām kontinenta lielumā.

1.1. Paplašināt iedzīvotāju iespējas un priekšrocības

1.1.1. Plašāka izvēle, zemākas cenas un labāka patērētāju aizsardzība

Kad tika novērsti šķēršļi preču un pakalpojumu, arī datu, brīvai aprītei, patērētājiem un uzņēmumiem radās ievērojams saimnieciskais labums. Patērētājiem ir plašāka izvēle un pieejami ļoti kvalitatīvi produkti un pakalpojumi par zemākām cenām. Nekropļota konkurence stimulē uzņēmumus inovēt un uzlabot savus produktus un pakalpojumus⁴. Labs minēto tiešo priekšrocību piemērs ir telekomunikācijas cenas, kas pēdējo desmit gadu laikā samazinātas par 35 %⁵, atceltā viesabonēšanas maksa un samazinātās gaisa transporta izmaksas.

² Attiecīgi COM(2018) 770 un COM(2018) 771.

³ Eiropabarometra 2018. gada pavasara 89. standartaptauja.

⁴ SWD(2018) 198.

⁵ Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI) 2018, SWD (2018) 198; pārskata periods: 2006.–2015. gads.

Vienotajā tirgū iedzīvotāji var visā eurozonā daudz lētāk un ātrāk veikt maksājumus. Ar euro ieviešanu, vienotās euro maksājumu telpas (SEPA) izveidi un Savienības tiesību aktu⁶ stāšanās spēkā maksa par pārrobežu maksājumiem, kas veikti euro, tika vienādota ar maksu par iekšzemes maksājumiem eurozonā, to pazeminot caurmērā par 85 %. Arī iedzīvotāji, kas strādā un studē citā dalībvalstī, var saņemt algu savas piederības valstī esošajā kontā vai maksāt rēķinus savā dzīvesvietas valstī.

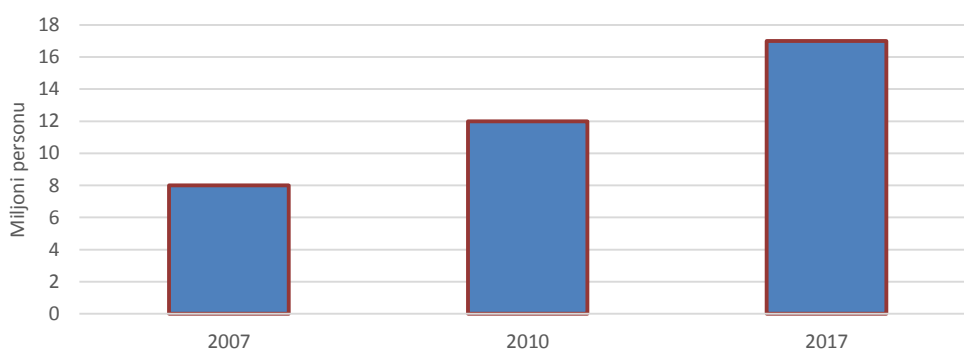
Lai vienotais tirgus darbotos efektīvi, ir svarīgi, lai patērētāji būtu pārliecināti par produktiem (gan precēm, gan pakalpojumiem), kurus viņi vēlas pirkt (gan tiešsaistē, gan bezsaistē), un par citas dalībvalsts produktiem. Šo uzticēšanos nodrošina vienots izstrādāto Savienības noteikumu kopums, kas aizsargā patērētājus. Minētie noteikumi jau paredz vienotus aizsardzības standartus daudzās jomās, piemēram, produktu un pārtikas nekaitīgums, vide, pasažieru tiesības, privātums un datu aizsardzība un dzīvnieku labturība.

Pateicoties saskaņotiem Savienības noteikumiem par pārtikas informāciju, uzlabojusies patērētāju aizsardzība un pārtikas uzņēmumiem dota tiesiskā noteiktība. Tas vienotajā tirgū uzlabo pārtikas apriti un pieejamību. Saskaņā ar noteikumiem skaidri jānorāda alergēni fasētā pārtikā un restorānos gatavotos ēdienos, kā arī nepārprotama uzturvērtības informācija. Tā tiek sargāta patērētāju veselība un viņi var izdarīt apzinātu izvēli.

1.1.2. Brīva pārvietošanās Savienībā

Citā dalībvalstī dzīvo vai strādā 17 miljoni Savienības pilsoņu, un 9,5 miljoni no viņiem ir ekonomiski aktīvi. Katru dienu robežu šķērso aptuveni 2 miljoni iedzīvotāju, kas strādā vai studē vienā valstī, bet dzīvo citā⁷. Pēdējos desmit gados Savienībā ir ievērojami palielinājusies cilvēku⁸ mobilitāte (sk. diagrammu). Turklāt kopš programmas “Erasmus” sākuma vairāk nekā 9 miljoni iedzīvotāju varējuši pavadīt laiku citā dalībvalstī, lai studētu, mācītos vai celtu kvalifikāciju⁹. Lai gan šajās jomās gūti iespaidīgi panākumi, teritorijai ar vairāk nekā 512 miljoniem iedzīvotāju rādītāji joprojām ir zemi. Rādītāji jāaplūko tādu specifisku faktoru kontekstā kā valoda un atšķirīgas sociālās sistēmas — ar tām saistītās barjeras pārvarēt ir grūti, tātad darbaspēka mobilitāte Savienībā, visticamāk, tā arī būs mazāka nekā citos integrētos tirgos.

Savienības pilsoņi, kas dzīvo citā dalībvalstī

⁶ Regula (EK) Nr. 924/2009.

⁷ COM(2017) 534.

⁸ Cilvēku mobilitāte Savienībā attiecas uz visu vecumu citā dalībvalstī dzīvojošu Eiropas Savienības pilsoņu kopējo skaitu, t. i., ieskaitot pensionārus, studentus un darba ņēmējus.

⁹ To skaitā ir 4,4 miljoni augstākās izglītības iestādēs studējošo, 1,4 miljoni jauniešu apmaiņas dalībnieku, 1,3 miljoni profesionālās izglītības un apmācības programmu dalībnieku, 1,8 miljoni darbinieku, 100 000 brīvprātīgo un 100 000 programmas “Erasmus Mundus” dalībnieku.

Ja tiktu novērsti diskriminējoši, nepamatoti vai nesamērīgi šķēršļi darbaspēka mobilitātei un iedibināts vienlīdzīgu attieksmes princips pret valsts un Savienības darba ņēmējiem, tad vienotais tirgus Savienības pilsoņiem, kuri vēlas strādāt citā dalībvalstī, pavērtu jaunas nodarbinātības iespējas. Darbaspēka mobilitāte atbalstītu arī tās ekonomikas nozares, kurās darbaspēka trūkst. Ekonomikas un finanšu krīzes laikā tā ir palīdzējusi Eiropas darba ņēmējiem atrast darbu tajās Savienības valstīs, kuras krīze bija skārusi mazāk.

Kāda Savienības pilsonē 4 gadus strādāja Vācijā un 32 gadus — Portugālē. Vācijā pilsonim pensijas tiesības ir tad, ja viņš nostrādājis vismaz 5 gadus, tāpēc Vācijas pensiju sistēmā minētajai personai pensija nemaz nepienāktos. Pateicoties Savienības noteikumiem par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordināciju, Vācijas pensiju iestādei ir jāņem vērā gadi, ko persona nostrādājusi Portugālē, un jāmaksā viņai pensijas daļa par četriem Vācijā nostrādātajiem gadiem.

Tomēr ir svarīgi arī atzīt, ka vienotā tirgus priekšrocības nav pieejamas pilnīgi visiem un tā sniegtās brīvības nevar izmantot visi iedzīvotāji. Iedzīvotāju bažas acīmredzami jārisina tajos reģionos, kuros ir liels bezdarbs vai kuri saskaras ar strukturālām izmaiņām. Darbaspēka mobilitātes pieaugums vai integrētāks tirgus var izraisīt ienākumu un darbvietas drošības problēmas. Tālab Savienība ir rīkojusies, lai, piemēram, ar pārkvalifikāciju un stingriem darba tirgus standartiem panāktu, ka Savienības darbaspēks kļūst noturīgāks pret pārmaiņām darba tirgū. Piemēram, nesen pārskatītie tiesību akti par norīkotajiem darba ņēmējiem nodrošina pastiprinātu aizsardzību un jo īpaši iedibina principu, ka par vienādu darbu vienā un tajā pašā darbietā saņem vienādu samaksu. Eiropas sociālo tiesību pīlārs¹⁰ liecina par vienotu Eiropas sociālo standartu izpratni, piedāvā vērienīgu programmu, kā iedzīvotājiem un darba ņēmējiem nodrošināt jaunas un efektīvākas tiesības un ņem vērā jaunās sociālās un demogrāfiskās problēmas un mainīgo darba pasauli. Svarīga loma ir arī Savienības kohēzijas politikai, kas palīdz iedzīvotājiem un teritorijām tikt galā ar vienotā tirgus priekšrocību nevienmērīgo sadalījumu.

Lai nodrošinātu, ka iedzīvotājiem visā Savienībā ir tiesības uz mācībām, prasmju apguvi un atbalstu mainīgajā darba tirgū, Komisija 2016. gada jūnijā pieņēma jauno Prasmju programmu Eiropai. Šī programma ietver Komisijas ieviesto Plānu nozaru sadarbībai prasmju jomā, kas dažādās ekonomikas nozarēs risinās īstermiņa un vidēja termiņa vajadzības.

1.2 Uzņēmumu priekšrocības

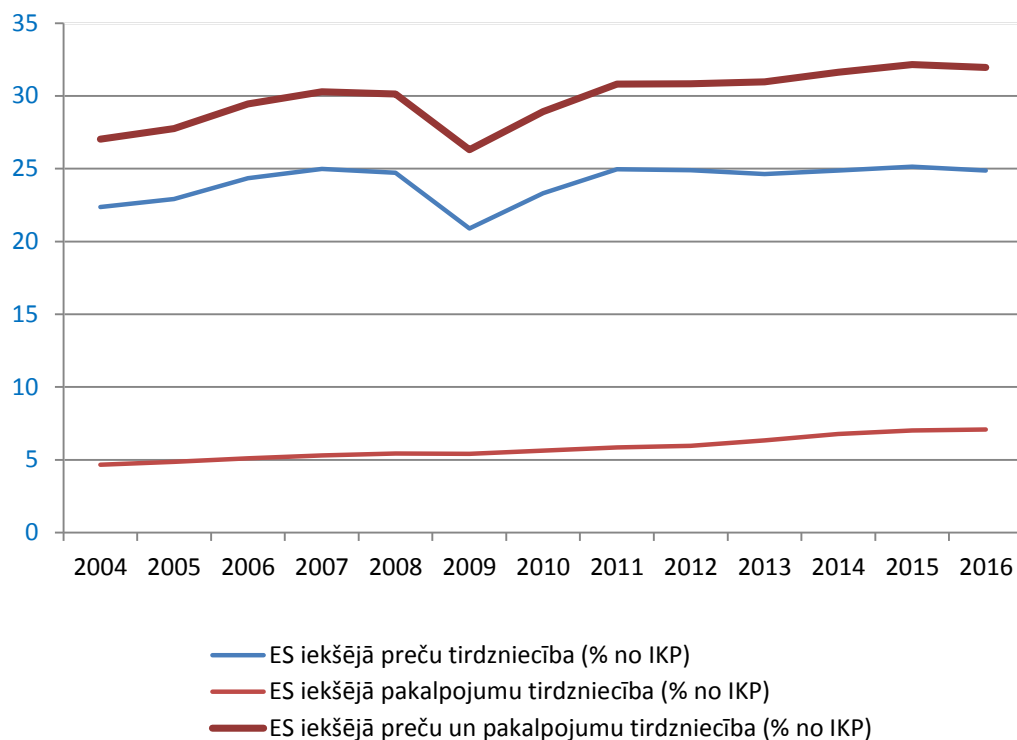
Pateicoties valstu noteikumu saskaņošanai, kopīgiem standartiem visās dalībvalstīs, nevis 28 dažādiem standartu kopumiem, un savstarpējās atzišanas principam, vienotais tirgus piedāvā piekļuvi tirgum, kurā ir vairāk nekā 512 miljoni patērētāju un var izmēģināt jaunas idejas un produktus. Savienības publiskā iepirkuma noteikumi ļauj stratēģiskāk plānot publiskos izdevumus un nodrošina, ka dalībvalstīs, reģionālās un vietējās iestādes var izvēlēties labāko piedāvājumu pēc plašākiem kritērijiem, nevis tikai pēc zemākās cenas¹¹. Vienotajā tirgū ir iespējama darbības dažādošana, izvērsšana plašākā mērogā, eksperimentēšana un inovācija — ražīguma stimuli, kas ir neatsverami, lai Eiropas uzņēmumiem palīdzētu saglabāt konkurētspēju globalizētā pasaulē. Īpaši produktu vienotais tirgus izrādījies veiksmīgs.

¹⁰ COM(2017) 250.

¹¹ Publiskais iepirkums veido ievērojamu daļu publisko ieguldījumu Savienības ekonomikā: katru gadu 2 triljoni euro jeb 14 % no Savienības iekšzemes kopprodukta. COM(2017) 572.

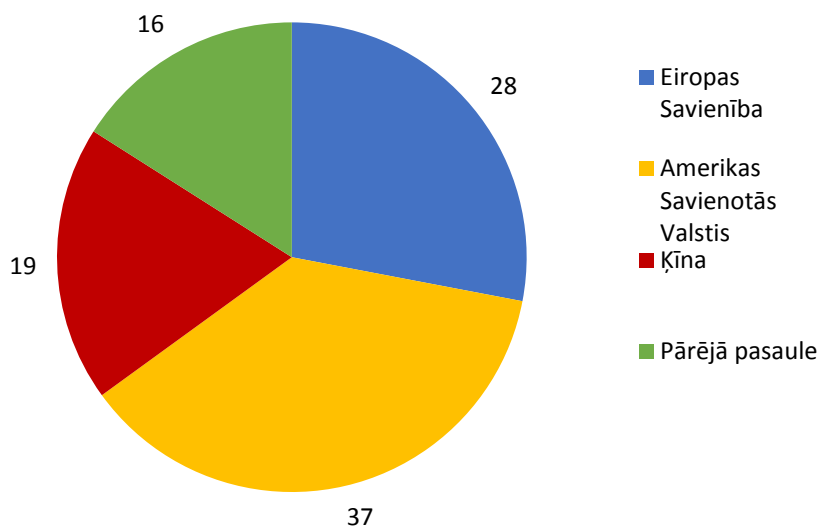
Normatīvie šķēršļi, pieņemot kopīgus noteikumus, atcelti attiecībā uz vairāk nekā 80 % rūpniecisko izstrādājumu, un, ja šādu noteikumu nav, tad — piemērojot savstarpējas atzīšanas principu. Vienotais tirgus ir arī kļuvis integrētāks. Savienības iekšējā preču un pakalpojumu tirdzniecība salīdzinājumā ar Savienības ekonomiku — attiecībā pret Savienības iekšzemes kopproduktu — ir palielinājusies no 27 % 2004. gadā līdz 33 % 2017. gadā, lai gan pakalpojumu tirdzniecība joprojām ir ierobežotāka un tās potenciāls ne tuvu nav izsmelts.

Savienības preču un pakalpojumu iekšējā tirdzniecība (attiecībā pret Savienības iekšzemes kopproduktu)

Avots: Eurostat.

Vienotajā tirgū gan mazi, gan lieli uzņēmumi var piesaistīt ieguldījumus savas darbījumbdarbības attīstīšanai ārpus savas valsts robežām un sasniegt tādu mērogu, kas ļautu tiem paplašināties gan Savienībā, gan pasaulē. Savienība ar pasaulē vienu no lielākajiem vienotajiem tirgiem palīdz uzņēmumiem kļūt globāli konkurētspējīgiem.

Avots: Fortune. Eiropas Politiskās stratēģijas centra uzskates līzeklis.

1.2.1. Finanšu nozares integrācijas priekšrocības

Neraugoties uz finanšu krīzi, pēdējo 25 gadu laikā Eiropā notikusi kapitāla tirgu integrācija. Kopš 1992. gada kapitāla tirgi ir ievērojami paplašinājušies un Savienības ekonomikas apjomu pārsniedz vairāk nekā divas reizes. Arvien vairāk finanšu pakalpojumu sniedzēju var piedāvāt savus pakalpojumus visā Savienībā, pateicoties vienotajai pasei¹². Tā tiek stimulēta konkurence un radītas jaunas iespējas tiem uzņēmumiem, kuriem vajadzīgs finansējums kapitāla tirgos. Tagad tie lielāku savu darbības daļu var finansēt visā vienotajā tirgū un ir mazāk atkarīgi no banku finansējuma. Stingrāka uzraudzība Savienības līmenī panākusi, ka patērētāji un ieguldītāji ir labāk aizsargāti. Kapitāla tirgu integrācija turklāt stimulē inovāciju Eiropā, un tā ir ļoti svarīga uzņēmumu efektīvākai un ražīgākai darbībai.

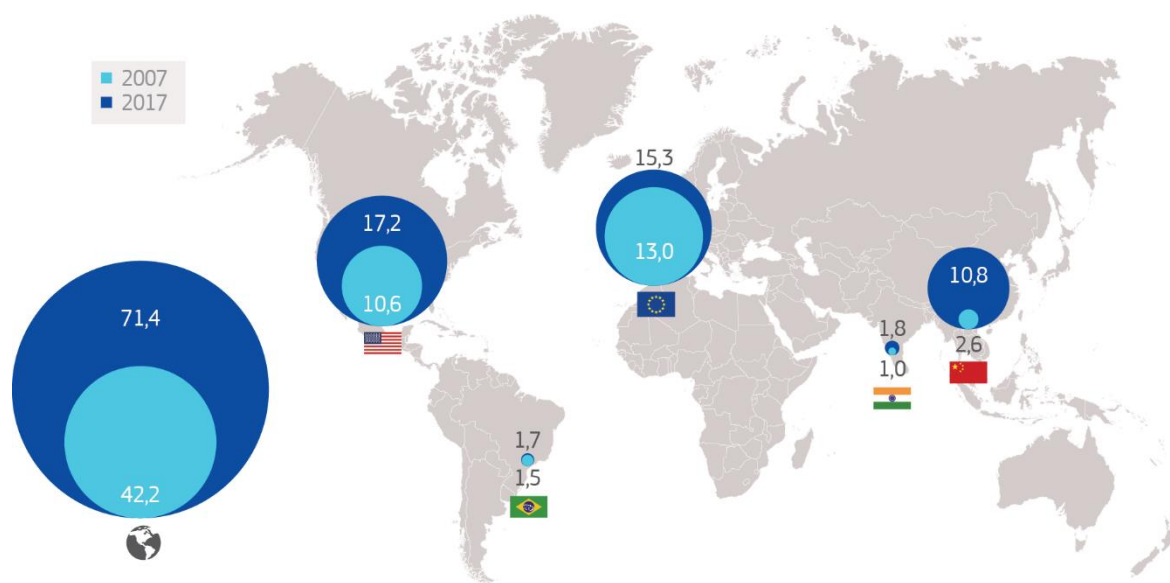
1.2.2. Veidot reglamentētu, atvērtu un daudzpusēju tirdzniecības sistēmu un garantēt piekļuvi starptautiskajai vērtības ķēdei

Vienotais tirgus dod iespēju Savienībai starptautiskajās tirdzniecības sarunās paust vienotu nostāju. Vienotais tirgus, kurā piedalās vairāk nekā 512 miljoni patērētāju un kura kopējais iekšzemes kopprodukts ir 15 300 miljardi euro¹³, ir viens no lielākajiem pasaules tirgiem. Tādējādi tas piesaista mūsu tirdzniecības partnerus un ir līdzeklis, kas savstarpēji izdevīgā veidā ļauj apgūt ārvalstu tirgus. Neseni piemēri ir ar Japānu un Singapūru parakstītie brīvās tirdzniecības nolīgumi, Komisijas priekšlikums par nolīguma parakstīšanu ar Vjetnamu, sarunu noslēgšana ar Meksiku un notiekošās sarunas ar Mercosur¹⁴, Čīli, Austrāliju un Jaunzēlandi. Vērienīgā Savienības tirdzniecības programma palīdz nodrošināt godīgu konkurenci un vienlīdzīgus konkurences apstākļus Eiropas uzņēmumiem trešo valstu tirgos.

¹² Pašlaik ir 13 484 finanšu iestādes, kas izmanto 359 953 pases sniegt finanšu pakalpojumus Savienībā.

¹³ Dati par 2017. gadu.

¹⁴ Dienvidu kopējais tirgus, ko veido Argentīna, Brazīlija, Paragvaja un Urugvaja.

Avots: Pasaules Banka un Eiropas Centrālā banka. Eiropas Politiskās stratēģijas centra uzskates līdzeklis.

Bez tam vienotā tirgus mērogs nozīmē arī to, ka Savienība spēj veidot tādu tirdzniecības sistēmu, kas balstīta uz noteikumiem, ir atvērta un daudzpusēja. Lai vienotajam tirgum varētu piekļūt, uzņēmumiem no trešām valstīm ir jāievēro Savienības tiesību akti, ieskaitot tiesību aktus veselības, vides, pārtikas un produktu drošuma un patērētāju aizsardzības jomā. Eiropas saskaņotie standarti bieži vien kļūst par paraugu pasaules standartiem, un tirdzniecības politika tos veicina ar brīvās tirdzniecības nolīgumiem. Tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumu sarunās ar trešām valstīm, pilnībā ievērojot Savienības datu aizsardzības un datu privātuma noteikumus, Savienība ierosinājusi horizontālus noteikumus datu pārrobežu plūsmai un personas datu aizsardzībai.

Ierosinātais jaunais satvars ārvalsts tiešo ieguldījumu izvērtēšanai palīdzēs ar lielāku pārredzamību un rūpīgu pārbaudi aizsargāt Savienības stratēģiskās intereses. Kopumā uzņēmumiem rodas ievērojamas priekšrocības un iespējas. Šādi vienotais tirgus palīdz sasniegt Savienības mērķus, kas atbalsta mieru, tās vērtības un tās iedzīvotāju labklājību. Minētās vērtības atspoguļotas un popularizētas vienotā tirgus tiesību aktos, kā arī Savienības vērienīgajā tirdzniecības programmā.

Starptautiskā ražošana arvien vairāk iekļaujas globālajās vērtības ķēdēs, kurās inovācija un ražošanas process aptver vairākas valstis. Vienotais tirgus Savienības uzņēmumiem sniedz iespējas dažādot, uzlabot un palētināt ielaidi, un līdz ar to tie ir konkurētspējīgāki pasaulē. Uzņēmumiem ir vieglāk iekļauties Eiropas vērtības ķēdēs, kas savukārt palīdz nodrošināt, ka saimnieciskā darbība paliek Savienībā. Piemēram, citu dalībvalstu ielaides daļa ražošanas ķēdēs pieaug un tagad ir virs 14 %¹⁵. Tāpat jauni vai atjaunoti šķēršļi vienotajā tirgū galu galā mazina Savienības uzņēmumu konkurētspēju. Mazajiem un vidējiem uzņēmumiem vienotais

¹⁵ Autobūves nozarē procents ir krietni paaugstinājies — 32 %, bet ķīmijas nozarē — 31 %; abos gadījumos tas ir kāpums no 23 % 2000. gadā.

tirgus ir ārkārtīgi svarīgs, jo uzņēmumiem, kas paši neeksportē, paver arvien lielākas darbījumdarbības iespējas¹⁶.

*Eiropas vējturbīnu ražotāju vērtības ķēde:
ražotņu galvenās atrašanās vietas*

Avots: Kopīgā pētniecības centra dati.

Eiropas Akumulatoru alianse ir labs piemērs tam, ka ar vienotā tirgus palīdzību Eiropā iespējama stratēģiska vērtības ķēde. Lai gan nākotnes vieglajos pasažieru automobiļos akumulatoru elementi veidos lielu daļu no pievienotās vērtības, Savienība pašlaik nespēj tos ražot masveidā un paļaujas uz importu no trešām valstīm. Tas var radīt piegādes drošības problēmas un palielina izmaksas, ko rada transports, kavējumi vai vājāka kvalitātes kontrole. Gadu pēc alianses izveides Savienībā tiek veidoti konsorcijs, tiek būvētas pirmās eksperimentālās ražotnes un pieteikti jauni projekti, kas padarīs Savienību par vadošo dalībnieci šajā stratēģiskajā jomā.

2. Ar izpildi saistītie pārbaudījumi

Iedzīvotāji un uzņēmumi vienotā tirgus priekšrocības varēs izmantot tikai tad, ja noteikumi darbosies uz vietas. Neatbilstība Savienības tiesību aktiem vienā dalībvalstī — vai pārtikas produktu, vai apdrošināšanas, vai arodveselības un drošības prasību jomā — var radīt tālejošas sekas citā dalībvalstī. Tiesību aktu neievērošana var mazināt patērētāju uzticēšanos vienotajam tirgum. Bez tam tā apdraud vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem.

¹⁶ Sk., piemēram, “25 years of the European Single Market - Study funded by the Danish Business Authority”, <http://www.hbseconomics.dk/wp-content/uploads/2018/09/25-years-of-the-Single-Market.pdf>.

Līdz ar to vienotā tirgus noteikumu pienācīga īstenošana, piemērošana un izpilde ir priekšnoteikums, lai īstenotu pausto vēlmi veidot dziļāk integrētu vienoto tirgu.

2.1. Īstenot un piemērot vienotā tirgus noteikumus

Dalībvalstis ir atbildīgas par direktīvu īstenošanu valsts tiesību aktos. Pēdējo 20 gadu laikā vienotā tirgus direktīvu transponēšana virzījies labi — vidējais transponēšanas deficīts ir būtiski samazināts (no 6,3 % 1997. gadā līdz 0,9 % 2017. gadā). Tomēr pienācīga visu to tiesību aktu īstenošana, kas nolūkā virzīt vienoto tirgu pieņemt nedaudzos pēdējos gados, tuvākajā nākotnē būs liels pārbaudījums visiem, un tā pārvarēšanai vajadzēs visu dalībvalstu neatlaidīgu apņemšanos¹⁷. Nesenie signāli ne vienmēr bijuši iepriecinoši. Piemēram, attiecībā uz 16 direktīvām, kas bija jātransponē no 2017. gada decembra līdz 2018. gada maijam, 2018. gada jūnijā transponēšanas deficīts bija 25 %. Attiecībā uz trim publiskā iepirkuma direktīvām, kas bija transponējamas līdz 2016. gada aprīlim, Komisijai pret 21 dalībvalsti bija jāsāk 58 pārkāpuma procedūras par nepaziņotiem transponēšanas pasākumiem; no tām 3 procedūras vēl nav pabeigtas.

Kad Savienības līmenī notiek valsts noteikumu minimuma saskaņošana, ir leģitīmi, ka dalībvalstis, ja vēlas, veic vairāk, nekā prasīts Savienības noteikumos. Tomēr jāvairās no pārmērīgas reglamentēšanas, kuras dēļ valsts pasākumi iedzīvotājiem un uzņēmumiem var radīt nesamērīgu slogu¹⁸. Viens šāds riska piemērs ir attiecīga Vispārīgās datu aizsardzības regulas iekļaušana valsts tiesiskajā satvarā; piemēram, kādā dalībvalstī pieņemtas gandrīz 600 lappušu garas papildu tiesību normas. Eiropas Parlaments, Padome un Komisija 2016. gadā Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu¹⁹ apņēmas publicēt valsts transponēšanas pasākumu tekstu un precizēt, kuri noteikumi izriet no Savienības direktīvām un kuri prasības pārsniedz. Šī pārredzamība pati par sevi var palīdzēt nodrošināt, ka visas papildu prasības ir samērīgas un skaidri pamatotas. Komisija ir izveidojusi rīku, ko dalībvalstis var izmantot, lai paziņotu par Savienības direktīvu transponēšanu, tomēr pagaidām saistībā ar trim direktīvām to izmantojušas tikai divas dalībvalstis.

Dalībvalstu iestādes ir atbildīgas arī par vienotā tirgus noteikumu piemērošanu. Pēdējo gadu laikā noteikumu nepietiekamai piemērošanai vairākkārt bijušas nopietnas sekas. Tādēļ Savienības līmenī notiek stingrāka pārraudzība.

Dīzelgeitas skandāls atklāja Savienības noteikumu izpildes nepilnības vieglo automobiļu tipa apstiprināšanas procedūrās, ko veic kompetentās iestādes dalībvalsts līmenī, un to, ka Komisijas rīcībā nav juridisku instrumentu, lai to labotu. Jaunais tipa apstiprināšanas regulējums, ko pieņēma 2018. gada maijā, padarīs Savienības noteikumu piemērošanu efektīvāku un ievērojami stiprinās Savienības pārraudzību.

Lai vienotā tirgus tiesību akti būtu lietderīgi, bieži valsts līmenī ir vajadzīga pārraudzība, ko īsteno neatkarīgas iestādes, kurās ir pietiekams darbinieku skaits un aprīkojums. Tas attiecas uz tādām jomām kā konkurence, tirgus uzraudzība, datu aizsardzība, enerģētika, transports, telekomunikācija un finanšu pakalpojumi. Minētās iestādes ir papildu garantija vienotā tirgus noteikumu labai piemērošanai, un Komisija turpinās pievērst īpašu uzmanību tam, lai nodrošinātu, ka tās darbojas labi un tām ir atbilstoši resursi. Proti, Komisija vairāk atbalstīs

¹⁷ Eiropas Parlamenta 2016. gada 26. maija rezolūcija par vienotā tirgus stratēģiju, 2015/2354 (INI); Eiropas Parlamenta 2016. gada 19. janvāra rezolūcija par virzību uz Digitālā vienotā tirgus aktu, 2015/2147 (INI).

¹⁸ Sk. arī dalībvalstu līmeņa Francijas iniciatīvu noteikt un novērst vairākus pārmērīgas reglamentēšanas gadījumus, kas saistīti ar Savienības direktīvu transponēšanu, <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>

¹⁹ OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.

administratīvo spēju veidošanu, piemēram, ar ierosinātajām vienoto tirgus un reformu atbalsta programmām nākamajā daudzgadu finanšu shēmā.

Patērētāju aizsardzība pret negodīgu uzņēmumu krāpniecisku rīcību ir problēma, kas risināma ar iestāžu ciešāku pārrobežu sadarbību. Piemēram, 2017. gadā gadījums, kad olās tika atklāts fipronils, apliecinājis iespējas paplašināt sadarbību ar mērķi novērst krāpšanu pārtikas jomā. Pārrobežu sadarbība ir vajadzīga arī tādēļ, lai palīdzētu iedzīvotājiem un uzņēmumiem izmantot vienotā tirgus brīvības un risinātu konfliktus starp valsts iestādēm. Komisija ir rīkojusies izlēmīgi, izvirzot priekšlikumu par Eiropas Darba iestādi²⁰. Tās mērķis ir uzlabot darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, jo īpaši izmantojot pārrobežu sadarbību starp valsts iestādēm un mediāciju pārrobežu konfliktu gadījumos.

Atbilstoši ES rezultātu apkopojumam tiesiskuma jomā²¹ Komisija atgādina, ka tiesu sistēmas neatkarība, kvalitāte un efektivitāte un tiesiskuma ievērošana valsts līmenī ir būtiski faktori, lai saglabātu uzticēšanos vienotajam tirgum. Tāpēc Komisijas prioritāte ir valstu tiesu sistēmas uzlabošana vai nu Eiropas pusgadā, Savienības ekonomikas politikas koordinēšanas ikgadējā ciklā, vai arī ar atbalstu tiesnešu apmācībai un darbam, piemēram, Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla ietvaros. Turklāt Komisija ir ierosinājusi stiprināt iedzīvotāju spēju panākt savu tiesību ievērošanu. “Uz patērētājiem orientētā jaunā kursa”²² tiesību aktu kopums ļaus tiesīgajām struktūrām patērētāju vārdā sākt tiesvedību. Ja to pieņems, būs pieejami lētāki un efektīvāki līdzekļi, ar ko apturēt un vērst par labu pārkāpumus, kas kaitē lielam skaitam Savienības patērētāju. Jomās, kurās Savienības tiesību pārkāpumus atklāt var būt grūti un pārkāpumi varētu nopietni kaitēt sabiedrības interesēm, trauksmes cēlējiem var būt izšķiroša nozīme, ko apliecina vairāki nesenie skandāli. Komisijas priekšlikums minētās problēmas risināšanai nodrošinās, lai trauksmes cēlji, ziņojot par šādiem pārkāpumiem, nejustos apdraudēti²³.

2.2. Izpilde Savienības līmenī

Saskaņā ar stratēģisko pieeju, kas izklāstīta paziņojumā “ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu”²⁴, Komisija kā Līgumu ievērošanas sargātāja galvenokārt ar pārkāpuma procedūras palīdzību, kā arī valsts atbalsta kontroles palīdzību nodrošina to, ka dalībvalstis ievēro Savienības noteikumus. Finanšu pakalpojumu jomā Savienības turklāt izveidojusi uzlabotus uzraudzības mehānismus, piemēram, Eiropas uzraudzības iestādes. Finanšu stabilitātes un ieguldītāju aizsardzības apdraudējums var sniegties pāri robežām, tāpēc Komisija ir nākusi klajā ar priekšlikumiem²⁵ nodrošināt, ka minēto iestāžu īstenotā uzraudzība finanšu jomā, ieskaitot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, būtu stingrāka un integrētāka. Komisija saskaņā ar mērķi [Eiropas Savienībai] būt “lielākai un vairāk ar godkāri apveltītai lielos jautājumos, bet mazākai un pieticīgākai sīkumos” nolēma pievērst lielāku uzmanību valsts atbalsta kontrolei un pārkāpumiem saistībā ar tādiem pasākumiem, kuri būtiski ietekmē vienoto tirgu, piemēram, attiecībā uz valsts atbalstu uzņēmumu aplikšanā ar nodokļiem²⁶.

Uzņēmumi var arī traucēt vienotā tirgus darbību, radot šķēršļus tirdzniecībai, ieguldījumiem vai uzņēmējdarbībai. Ja tie iesaistās nelikumīgos darījumos, lai izvairītos no konkurences, vai

²⁰ COM(2018) 131.

²¹ COM(2018) 364.

²² COM(2018) 183.

²³ COM(2018) 218.

²⁴ C(2016) 8600.

²⁵ COM(2017) 536 un COM(2018) 645.

²⁶ 2017/C 18/02.

ja dominējošie tirgus dalībnieki liedz konkurentiem ienākt to tirgos, cenas aug un patērētājiem ir mazāka izvēle. Tas kaitē arī uzņēmumiem, kas cieš no šādas prakses. Minētajos gadījumos Komisija turpinās iejaukties, lai aizsargātu vienotā tirgus patērētājus un papildinātu valsts konkurences iestāžu rīcību, kas ir mazāk sagatavotas risināt lielas pārrobežu lietas. Būtu jāizvairās no jauniem šķēršļiem tajās vienotā tirgus daļās, kas darbojas labi.

Lai apzinātu šķēršļus, ko iekšējā tirgū rada uzņēmumi, Komisija ir veikusi plaša mēroga nozares apsekojumu par e-komerciju. Rezultātā konkurences tiesību aktu izpildē Komisija galveno uzmanību pievērš līgumiskiem ierobežojumiem, kas traucē pārrobežu e-komerciju. Komisija 2018. gada jūlijā uzlika naudas sodu četriem uzņēmumiem, kuri ierobežoja savu mazumtirgotāju iespējas neatkarīgi noteikt elektronisko produktu tālākpārdošanas cenas un izvēlēties valstis, kurās pārdot preces tiešsaistē.

3. Izsmelt visu vienotā tirgus potenciālu

Lai būtu iespējama ilgtspējīgāka ekonomiskā izaugsme, Savienībai ar steigu jārada tādi nosacījumi, kas būs labvēlīgi ražīguma pieaugumam. Komisijas gada izaugsmes pētījumā norādīts, ka galvenie faktori, kas sekmē ražīguma pieaugumu, ir inovācija un tehnoloģiju izplatīšana un iedarbīga tirgu darbība. Vienotais tirgus ir arī viens no ekonomiskās un monetārās savienības stūrakmeņiem, un vienotā tirgus integrācija ir svarīga, lai tas būtu stabilāks. Vienlaikus euro sekmē pārrobežu tirdzniecību un atvieglo apjomradītu ietaupījumu izmantošanu.

Daudzās jomās vēl nav pilnībā atrasts potenciāls, kas piemīt vienotajam tirgum kā līdzeklim radīt izaugsmi, darbvietas un starptautisko konkurētspēju. Tā notiek, piemēram, digitalizācijas un jaunu tehnoloģiju rašanās gadījumā, kad galvenais uzdevums ir izlemt, ko reglamentēt, vai reglamentēt, kad un kā reglamentēt, un aprites ekonomikas gadījumā, kad mērķis ir izveidot tiesisko regulējumu, kas nodrošina lielāku saimniecisko darbību ilgtspēju ar darbvietu radīšanu, lielāku inovāciju un izaugsmi. Abos gadījumos vajadzīga Eiropas pieeja šo jautājumu risināšanai, lai izvairītos no vienotā tirgus sadrumstalotības, kas varētu notikt, rodoties daudzām valsts pieejām. Ievērojams papildu potenciāls ir arī pakalpojumu, produktu jomā, nodokļu uzlikšanā un tīklu nozarēs, kur vairāk nekā agrāk vajadzīgs lielāks politiskais kapitāls, lai ieguldītu vēl lielākus centienus dziļākai ekonomikas integrācijai. Nevajadzētu par zemu novērtēt ārējo ietekmi, ko arvien nepastāvīgākā pasaulē rada vienotā tirgus dziļāka integrācija, jo tā Savienība kļūs vēl pievilcīgāka starptautiskajiem tirdzniecības partneriem un starptautiskā mērogā nodrošinās tai papildu ietekmi.

Lai vienotais tirgus pienācīgi darbotos, ir svarīgi, lai noteikumi būtu skaidri, taisnīgi un atbilstu mērķim. Kad Komisija izstrādā jaunus tiesību aktus, tā turpina regulāri izvērtēt spēkā esošos noteikumus, kā arī rīko sabiedriskās apspriešanas un visaptverošus ietekmes novērtējumus, lai nodrošinātu, ka tiesiskā regulējuma mērķi tiek sasniegti bez liekām izmaksām. Turklāt inovācijas princips palīdz nodrošināt, ka tiesiskais regulējums ir pielāgots nākotnes vajadzībām. Komisija turpina izstrādāt uzraudzības instrumentus un izvērtēt vienotā tirgus priekšrocības un šķēršļus un Savienības tiesību aktu ietekmi uz vienoto tirgu, pamatojoties uz lietotāju, patērētāju un uzņēmumu pieredzi.

3.1. No parastā veikala letes līdz elektroniskai komercijai

Digitālās tehnoloģijas ir kļuvušas par tik neatņemamu vienotā tirgus daļu, ka atšķirība starp tradicionālo un digitālo vienoto tirgu vairs pat nav būtiska. Uzņēmumu, ieskaitot tradicionālās nozares, un pārvaldes iestāžu digitalizācija ir svarīga, un vienotā tirgus noteikumi jāizstrādā

un jāatjaunina, lai nodrošinātu, ka inovācija un jaunu tehnoloģiju izplatīšana veicina ražīguma pieaugumu²⁷. Tādējādi vienotais tirgus turpinās atbalstīt inovatīvus uzņēmumus un nodrošināt, ka jaunuzņēmumi Savienībā var plaukt un zelt. Tas jo īpaši attiecas uz e-komerciju, platformām, finanšu tehnoloģiju²⁸ un sadarbīgo ekonomiku.

Digitālās tehnoloģijas var nodrošināt uzņēmumiem iespēju pārdot produktus un pakalpojumus tieši mājsaimniecībām — vairāk nekā 512 miljoniem patērētāju visā Savienībā. 2017. gadā 33 % Eiropas patērētāju un 18 % Eiropas uzņēmumu izmanto pārrobežu pārdošanu vai iegādi tiešsaistē²⁹. Tomēr jauni dalībvalstu vai uzņēmumu radīti šķēršļi apgrūtina e-komercijas izaugsmi, ietekmē pārrobežu tirdzniecību, un tāpēc tie jānovērš Savienības līmenī. Komisijas nesen veikto izmeklēšanu galvenais secinājums bija tāds, ka gandrīz 40 % tīmekļa vietnēs klienti no citām dalībvalstīm nevar veikt pirkumu tiešsaistē³⁰.

Digitālā vienotā tirgus stratēģijas kontekstā Komisija ir ierosinājusi vairākas iniciatīvas, lai novērstu lielākos šķēršļus e-komercijai. Vairākas no tām jau pieņemtas attiecībā uz ģeogrāfisko bloķēšanu³¹, pārrobežu paku piegādes pakalpojumiem³², pievienotās vērtības nodokli e-komercijai³³ un sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā³⁴. Ģeogrāfiskās bloķēšanas regula, ko piemēros no 2018. gada 3. decembra, aizliedz diskrimināciju valstspiederības, dzīvesvietas vai uzņēmējdarbības veikšanas vietas dēļ. Joprojām tiek apspriesti priekšlikumi par atjauninātiem digitālajiem līgumiem³⁵, kas patērētājiem dotu pārliecību, ka viņu aizsardzības līmenis, iegādājoties digitālo saturu, ir līdzvērtīgs tam, kāds tiek nodrošināts, iegādājoties materiālas preces, kā savā valstī, tā ārvalstīs.

Tiešsaistes platformas ir kļuvušas par nozīmīgiem vienotā tirgus dalībniekiem, kas ļauj vairāk nekā vienam miljonam uzņēmumu sasniegt klientus visā Savienībā. Tomēr tiešsaistes platformu inovācijas potenciālu kavē uzticēšanās trūkums, kā arī daudzie valstu noteikumi. Attiecībā uz uzņēmumu savstarpējām attiecībām vajadzīga rīcība Savienības līmenī, kas nodrošinātu taisnīgu, pārredzamu un uzticamu e-komerciju un konkurenci. Komisija 2018. gada aprīlī iesniedza priekšlikumu par jauniem, saskaņotiem “komerciāliem lietotājiem paredzētu platformu” prakses noteikumiem³⁶. Tāpat autortiesību noteikumi, kā arī noteikumi par nodokļu uzlikšanu jāpielāgo digitālajam laikmetam, un tālab Komisija ir iesniegusi priekšlikumus³⁷.

Sadarbīgā ekonomika, kas šobrīd ir tapšanas procesā, paver iespējas iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Vairāk nekā 400 000 iedzīvotāju jau nodarbojas ar saimniecisko darbību, piemēram, transportu, izmitināšanu un finansēm. Lai sadarbīgajā ekonomikā balstītie

²⁷ M. Dragi runa “Economic and Monetary Union: past and present”, Berlīne, 2018. gada 19. septembris, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

²⁸ 2018. gadā Komisija izklāstīja Finanšu tehnoloģijas rīcības plānu (COM(2018) 109), kas nodrošina, ka Savienības finanšu sektors var izmantot digitalizācijas un tehnoloģiju inovācijas radītās priekšrocības, tādējādi sniedzot uzņēmumiem un klientiem inovatīvus un pieejamus finanšu pakalpojumus.

²⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics_for_individuals;

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics.

³⁰ SWD(2017) 229; https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/geoblocking-final-report_en.pdf.

³¹ Regula (ES) 2018/302.

³² Regula (ES) 2018/644.

³³ Direktīva (ES) 2017/2455.

³⁴ Regula (ES) 2017/2394.

³⁵ COM(2015) 634; COM(2015) 635.

³⁶ COM(2018) 238.

³⁷ COM(2016) 594; COM(2016) 593; COM(2018) 147; COM(2018) 148; COM(2018) 329.

darījumsdarbības modeļi varētu atraisīt savu potenciālu³⁸ un pilnā mērā attīstīties, ir svarīgi, piemēram, precizējot robežu starp nodarbināto un biedrinieku pakalpojumu sniegšanu, nepieļaut starp dalībvalstīm nesaskaņotus noteikumus. Nesenajā Komisijas priekšlikumā par pārredzamiem un paredzamiem darba nosacījumiem Savienībā³⁹ norādīts, ka jāpanāk pareizais līdzsvars starp darba ņēmēju aizsardzību un darba tirgus pielāgojamību. Šis ir viens no priekšlikumiem Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanai, kur sarunās par dažādajām tiesību aktu iniciatīvām līdz 2019. gada martam Eiropas Parlamentam un Padomei jāpanāk tālāka virzība, lai labāk pildītu savu uzdevumu.

3.2. Pilnībā izmantot Eiropas datu ekonomikas sniegtās iespējas

Plaukstošai digitālajai ekonomikai ir vajadzīga datu ekosistēma, kas balstīta uz trim stūrakmeņiem: uzticēšanās, datu pieejamība un spējas/infrastruktūra. Vienotais tirgus ir pareizais līmenis, kurā šādu ekosistēmu izveidot. Par prioritātēm izvirzīta Eiropas un, ja vajadzīgs, starptautisko noteikumu un standartu, kas nodrošina digitālo produktu un pakalpojumu tirgus saskaņošanu un sadarbību, ātra izstrāde un pieņemšana.

Lai nodrošinātu uzticēšanos vienotajam tirgum personas datu aspektā, būtiska ir Vispārīgā datu aizsardzības regula (VDAR). Eiropas digitālajā politikā tā iestrādā pamattiesības un vērtības un izveido jaunu pasaules mēroga standartu. Tā ļauj iedzīvotājiem labāk kontrolēt to, kā uzņēmumi apstrādā viņu personas datus, kā arī piešķir tiesības tikt aizmirstam, un vienlaikus uzņēmumiem visā Savienībā piedāvā vienotu noteikumu kopumu.

Vispārīgo datu aizsardzības regulu papildinās ierosinātā E-privātuma regula⁴⁰ ar vienotu noteikumu kopumu, kas visu veidu elektroniskajos sakaros nodrošina augsta līmeņa privātuma aizsardzību. Saskaņā ar kiberdrošības stratēģiju⁴¹ uzticēšanos Eiropas datu ekosistēmai un ekosistēmas noturību veicinās arī pasākumi, kas atbalsta vienoto tirgu kiberdrošības jomā.

Datu ekonomikā ir būtiska piekļuve datiem. Kad tiks pieņemta regula par nepersonizētu datu brīvu apriti⁴², tiks aizliegts radīt šķēršļus brīvai aprītei un tādējādi tiks atvieglota uzņēmumu pārrobežu darbība Savienības datu ekonomikā. Arī pārstrādātās publiskā sektora informācijas direktīvas⁴³ pieņemšana palīdzēs nodrošināt, ka uzņēmumiem un inovatoriem kļūst pieejami kvalitatīvāki dati. Lai izstrādātu līdzekļus, kas vajadzīgi datu efektīvai izmantošanai, jāpilnveido Savienības spējas mākslīgā intelekta, augstas veiktspējas datu apstrādes un kvantu tehnoloģiju jomā. Mākslīgā intelekta jomā jau tiek izstrādāts saskaņots plāns vajadzīgo ieguldījumu piesaistīšanai un mobilizēšanai un ētikas vadlīnijas minēto tehnoloģiju izstrādei un izmantošanai saskarsmē ar cilvēkiem.

3.3. Ņemt vērā patērētāju un ieguldītāju jauno izvēli aprītes ekonomikas un ilgtspējīgu finanšu apstākļos

Patērētāji arvien biežāk dod priekšroku produktiem un pakalpojumiem, kuru izstrāde un darbība ir ilgtspējīga. Šī tendence ir jāatbalsta, jo tā veicina izteiktāku aprītes mazoglekļa ekonomiku un paver jaunas darījumsdarbības iespējas. Tomēr valsts vai vietējā līmenī

³⁸ Gandrīz katrs piektais iedzīvotājs apgalvo, ka vai nu ir piedāvājis pakalpojumus ar platformu starpniecību, vai būtu gatavs to darīt; sk. Eurobarometra zibensaptauju 467/2018 “Sadarbīgās ekonomikas izmantošana”.

³⁹ COM(2017) 797.

⁴⁰ COM(2017) 10.

⁴¹ JOIN/2017/0450.

⁴² COM(2017) 495.

⁴³ COM(2018) 234.

savairojušās iniciatīvas, kas var izraisīt sadrumstalotību un galu galā kavēt šo mērķu sasniegšanu. Ar rīcību Savienības līmenī vienotais tirgus palīdz nodrošināt labvēlīgus apstākļus ieguldījumiem un inovācijai, vienlaikus palīdzot labāk sasniegt mērķus klimata, sabiedrības veselības un ilgtspējas jomā⁴⁴.

Aprites ekonomikai, kur pēc iespējas ilgi tiek saglabāta produktu, materiālu un resursu vērtība un tiek radīts pēc iespējas maz atkritumu, ir jāklūst par vienotā tirgus raksturīgu iezīmi. Ar rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku⁴⁵ Komisija ir veikusi vairākus pasākumus, lai aprites ekonomiku atbalstītu visā vērtības ķēdē — no izstrādes un ražošanas līdz patēriņam, remontam un pārražošanai, atkritumu apsaimniekošanai un otrreizējām izejvielām, kas tiek no jauna integrētas ekonomikā. Šī pieeja jau ir piemērota plastmasai, kuras atkritumu reciklēšanas potenciāls joprojām lielā mērā nav izmantots. Līdz 2030. gadam jāpanāk, lai viss plastmasas iepakojums būtu rentabli reciklējams. Komisija turklāt ierosinājusi vienotus noteikumus, kas aizliedz vienreizlietojamus plastmasas izstrādājumus un novērš vienotā tirgus sadrumstalotību, ko varētu būt izraisījuši atšķirīgie valsts noteikumu kopumi.

Vienotā kapitāla tirgus izveide var būt arī līdzeklis, kas palīdzētu Savienībai izpildīt saistības, ko tā uzņēmusies saskaņā ar Parīzes nolīgumu⁴⁶. Lai privātais kapitāls tiktu ieguldīts ilgtspējīgos projektos, finanšu dalībniekiem vajadzīgi vienlīdzīgi konkurences apstākļi. Lai apmierinātu augošo pieprasījumu, Komisija piedāvā rīcības plānu ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai⁴⁷ un ierosina noteikumus, kas nodrošina vienotu izpratni par ilgtspējīgiem finanšu produktiem un to izstrādei vajadzīgo pārredzamību⁴⁸. Lai izstrādātu redzējumu par siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanu ilgtermiņā Savienībā, Komisija drīzumā nāks klajā ar stratēģiju, kas atspoguļos Parīzes klimata nolīguma mērķus. Ņemot vērā sasniegto saistībā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķiem, Komisija drīzumā iepazīstinās arī ar pārdomu dokumentu par to, kā līdz 2030. gadam panākt Eiropas ilgtspēju.

3.4. Pastāvīgie pārbaudījumi produktu un pakalpojumu tirgos

Vienotais tirgus ir spēcīgs instruments, kas izplata inovāciju un jaunas tehnoloģijas, kas Eiropas tautsaimniecības padara ražīgākas un iedzīvotājiem rada sociālo progresu. Ir aplēsts, ka turpmākas reformas rūpniecības produktu vienotā tirgus darbības uzlabošanai — kas ir sasniegums pats par sevi — varētu papildus ienest pat 183 miljardus euro gadā⁴⁹. Tomēr vislielākais ieguvums rastos tad, ja dziļāk integrētu pakalpojumus, jo īpaši darījumdarbības pakalpojumus, jo ražošanas un pakalpojumu darbības tiek apvienotas arvien biežāk, piemēram, datu ekonomikā. Šīs jomas iespējamie ieguvumi tiek lēsti līdz pat 338 miljardiem euro gadā⁵⁰. Pakalpojumi un nodokļu uzlikšana un sociālās tiesības ir jomas, kurās visuzskatāmāk redzams, ka runas par vienotā tirgus integrāciju nesaskan ar vajadzīgo pasākumu īstenošanu⁵¹.

Tādu produktu tirdzniecība, kas balstās uz savstarpējās atzišanas principu, jo nav saskaņotu Savienības noteikumu, joprojām notiek ievērojami zemākos apjomos par to produktu

⁴⁴ Sk., piemēram, COM(2013) 196.

⁴⁵ COM(2015) 614.

⁴⁶ 2015. gada 12. decembra nolīgums, kas iekļaujas Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencijā par klimata pārmaiņām (UNFCCC).

⁴⁷ COM(2018) 097.

⁴⁸ COM(2018) 353, COM(2018) 354 un COM(2018) 355.

⁴⁹ Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, *Mapping the cost of Non-Europe*, 2014-19, http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS_Mapping_the_Cost_of_Non-Europe-June%202014.pdf.

⁵⁰ Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, *Mapping the cost of Non-Europe*, 2014-19.

⁵¹ Sk. arī *Copenhagen Economics report "Making EU Trade in services work for all"*, 2018. gada novembris.

tirdzniecību, uz kuriem attiecas šādi noteikumi (35 % pret 55 % no iekšzemes patēriņa)⁵². Tādēļ Komisija ierosināja 2017. gada preču tiesību aktu kopumu⁵³, lai uzņēmumiem būtu vieglāk tirgot savus produktus citās dalībvalstīs un pierādīt atbilstību mītnes valsts tiesību aktiem.

Vienotā tirgus izveidi ievērojami ietekmējusi standartizācija, jo tā atbalsta tirgus konkurenci un palīdz nodrošināt produktu un pakalpojumu sadarbspēju. Produktus, kas atbilst Savienības līmenī apstiprinātiem brīvprātīgiem un saskaņotiem standartiem, var uzskatīt par atbilstīgiem, un tādējādi iespējama to brīva aprīte vienotajā tirgū. Tas ir ļoti lietderīgi, piemēram, inženierijas vai informācijas tehnoloģiju jomā. 2016. gadā Eiropas Savienības Tiesa norādīja⁵⁴ — lai gan saskaņotos standartus izstrādā Eiropas standartizācijas iestādes, tos ierosina, pārvalda un uzrauga Komisija, kā arī uzņemas galīgo atbildību. Spēkā esošā sistēma darbojas, tomēr Komisija atzinusi, ka vajadzīgi uzlabojumi, un tādēļ kopā ar šo paziņojumu ir iesniegusi raitākas, efektīvākas un pārredzamākas saskaņoto standartu izstrādes rīcības plānu⁵⁵.

Eiropas Savienība ir pakalpojumu ekonomika (70 % no Savienības iekšzemes kopprodukta), un tomēr dominē pārrobežu tirdzniecība ar precēm. Tikai 20 % pakalpojumu tiek tirgoti citās valstīs un veido tikai 5 % no Savienības iekšzemes kopprodukta⁵⁶. Lielas pakalpojumu ekonomikas daļas, jo īpaši darījumdarbības pakalpojumu un tīklu nozares, neizmanto priekšrocības, ko sniedz vienotais tirgus. Darījumdarbības pakalpojumu gadījumā (11 % no Savienības iekšzemes kopprodukta) Eiropas uzņēmumi reti pērk ārvalstu grāmatvežu vai nodokļu konsultantu pakalpojumus. Darījumdarbības pakalpojumi ir viens piemēram tam, ka pakalpojumi ražošanā kļūst arvien svarīgāki: aptuveni 80 % no juridiskajiem, grāmatvedības, inženiertehniskajiem un arhitektūras pakalpojumiem faktiski tiek izmantoti par starppatēriņa ielaidi citās nozarēs, arī ražošanas darbībās. Tāpat ierobežojumi mazumtirdzniecības nozarē negatīvi ietekmē citas ekonomikas nozares, jo īpaši ražošanas augšposmos⁵⁷.

Pieaug konkurence globālajos rūpniecības produktu tirgos, tādēļ pakalpojumu ielaide un pakalpojumu komponents vispārējā vērtības ķēdē Savienībai rada konkurences priekšrocības. Tādēļ Savienības ražošanas nozares konkurētspējai nākotnē ir būtiski izveidot dinamiskāku pārrobežu pakalpojumu sniegšanas tirgu Savienībā. Zemais pārrobežu darbības līmenis daudzās pakalpojumu nozarēs daļēji skaidrojams ar daudzajām normatīvo aktu prasībām valsts līmenī. Šādas prasības, kas attiecas uz tādiem jautājumiem kā juridiskā forma un līdzdalība kapitālā, daudzozaru darbības aizliegšana un reklāma, izvirzītas jo īpaši stingri reglamentētiem profesionālajiem pakalpojumiem. Lai izvairītos no ļaunprātīgas izmantošanas vai nesamērīgām prasībām, nesen saskaņotajā Komisijas priekšlikumā dalībvalstīm noteikta prasība par samērīguma novērtēšanu pirms jaunas profesiju reglamentācijas pieņemšanas⁵⁸. Bez tam Komisija ierosinājusi, ka dalībvalstis paziņo savus tiesību aktu projektus pakalpojumu jomā⁵⁹, lai Komisija pirms to pieņemšanas tādējādi varētu novērtēt to atbilstību Savienības tiesību aktiem. Šo priekšlikumu vēl izskata līdztiesīgie likumdevēji, un tas ir

⁵² SWD(2017) 475.

⁵³ COM(2017) 787.

⁵⁴ Lieta C-613/14, *James Elliott Construction*, ECLI:EU:C:2016:821.

⁵⁵ COM(2018) 764.

⁵⁶ M. Dragi runa "Economic and Monetary Union: past and present", Berlīne, 2018. gada 19. septembris, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

⁵⁷ COM(2018) 219.

⁵⁸ Direktīva (ES) 2018/958.

⁵⁹ COM(2016) 821.

svaigs piemērs tam, ka vēlme virzīt vienoto tirgu pilnībā nesaskan ar politisko gribu pieņemt vajadzīgos pasākumus.

Turklāt Komisija ir ierosinājusi atjaunināt noteikumus par sociālās nodrošināšanas koordinēšanu⁶⁰, lai vairāk atvieglotu pārrobežu darba ņēmēju sociālo tiesību aizsardzību un valsts iestādes labāk veiktu krāpšanas kontroli. Arī jaunā Eiropas Darba iestāde palīdzēs stiprināt dalībvalstu sadarbību šajā jomā un nodrošināt, ka tām ir pieejama pareizā informācija par darbaspēka mobilitāti.

Ievērojamu Eiropas ekonomikas daļu veido intelektuālā īpašuma piesātinātās nozares (39 % no Savienības iekšzemes kopprodukta un 35 % darbvieta Savienībā). Šajā jomā nesen veiktie pasākumi ietver pārstrādātās Preču zīmju direktīvas⁶¹ pieņemšanu 2015. gadā, kas modernizē ļoti veiksmīgo Eiropas *acquis* šajā jomā. Tomēr, lai izmantotu visas vienotās patenta sistēmas priekšrocības, vajadzīgs, lai stātos spēkā Vienotās patentu tiesas izveides nolīgums, kas vēl nav noticis.

3.5. Atlikušie uzdevumi tīklu nozarēs

Patērētāji un uzņēmumi regulētajās tīklu nozarēs neizmanto visas konkurences priekšrocības. Labi panākumi ir gūti, integrējot iekšējo enerģijas tirgu, kurā enerģija arvien brīvāk tiek tirgota pāri robežām. Tomēr ievērojamais elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu kritums — aptuveni 40 % no 2008. gada līdz 2017. gadam — pilnībā neatspoguļojas patēriņa cenās, kas šajā periodā samazinājās vidēji tikai par 13 %. Daļēji tas ir saistīts ar esošo uzņēmumu ietekmi tirgū un daļēji — ar šķēršļiem jaunu konkurentu ienākšanai tirgū, piemēram, regulētām cenām. Paketes “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”⁶² “tirgus modeļa” priekšlikums izvirza mērķi stimulēt konkurenci, starp atšķirīgām elektroenerģijas ražošanas tehnoloģijām radot vienlīdzīgas konkurences apstākļus un sniedzot patērētājiem iespējas kļūt par aktīviem elektroenerģijas tirgus dalībniekiem. Šī pakete piedevām palīdzēs, izmantojot digitālās tehnoloģijas, integrēt elektroenerģijas, apkures un transporta tirgus, kas sekmēs konkurenci un dekarbonizācijas mērķu sasniegšanu.

Transporta un mobilitātes jomā joprojām pastāv daudz šķēršļu, un jaunie konkurenti iekšzemes dzelzceļa pārvadājumu un autopārvadājumu pakalpojumu jomā bieži saskaras ar nepamatotiem piekļuves ierobežojumiem. Transporta tirgus sadrumstalotība un nepilnības sociālās jomas tiesību aktos galvenokārt attiecas uz autoceļu transportu. Vienlaikus, dzelzceļa kravas pārvadājumu un starptautisko dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu jomā nepietiekama sadarbība atšķirīgu nacionālo prasību dēļ kavē pilnvērtīgu konkurenci. Ceturtā dzelzceļa tiesību aktu kopuma īstenošana uzlabos sadarbību un atvērs iekšzemes dzelzceļa tirgus (pasažieru pārvadājumiem), bet to tiesību aktu pieņemšana, kas ierosināti saskaņā ar trijām 2017. gada un 2018. gada mobilitātes paketēm, ievērojami sekmēs Eiropas vienotās transporta telpas⁶³ izveidi.

Eiropā 4G ieviešana bijusi lēna, jo atšķiras valstu noteikumi un pieejas spektra joslu piešķiršanā. Nesen pieņemtais 5G rīcības plāns⁶⁴ un Eiropas Elektronisko sakaru kodekss⁶⁵, ieskaitot jaunus spektra pārvaldības noteikumus, nodrošinās, ka 2020. gadā frekvenču joslas

⁶⁰ COM(2016) 815.

⁶¹ Direktīva (ES) 2015/2436.

⁶² COM(2016) 860.

⁶³ COM(2011) 144.

⁶⁴ COM(2016) 588.

⁶⁵ COM(2016) 590.

jaunajiem 5G pakalpojumiem visā Savienībā būs pieejamas ar vienādiem tehniskajiem nosacījumiem. Šādi tiks atbalstīta 5G ieviešana un stimulēta ļoti augstas veiktspējas fiksēto un mobilo sakaru tīklu izstrāde, kas ir būtiski mūsu ekonomikas un sabiedrības datu ekonomikai, mākslīgajam intelektam un digitalizācijai.

3.6. Virzīties uz integrētākiem kapitāla tirgiem un pilnvērtīgu banku savienību

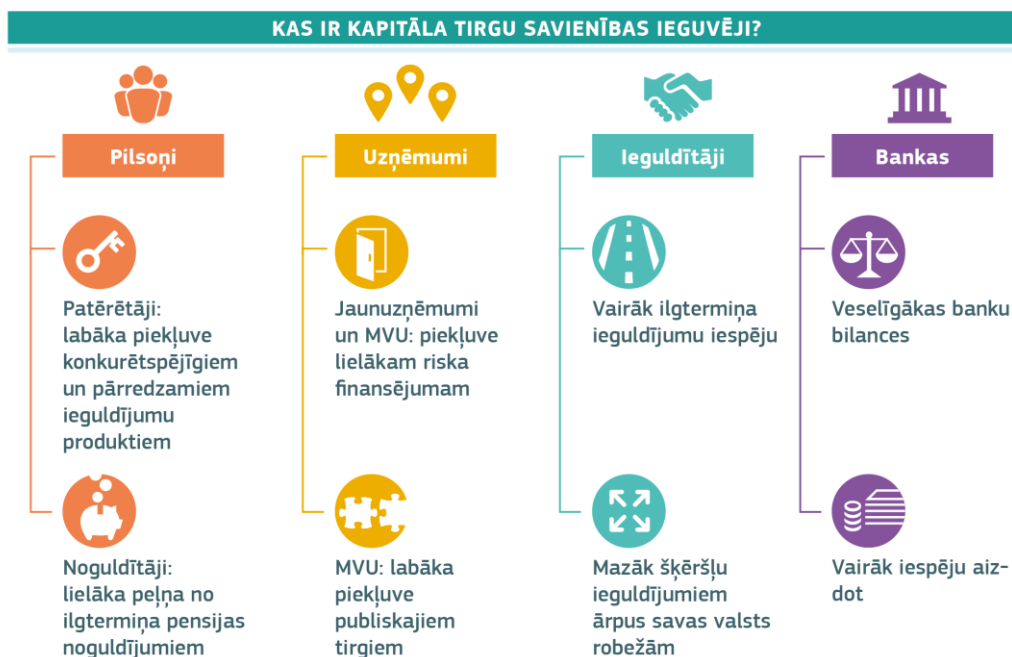
Eiropas patērētāji un uzņēmumi vēl neizmanto visas paplašinātās iespējas, efektivitāti un drošību, ko nodrošinātu līdz galam integrēti kapitāla tirgi un pilnībā izveidota banku savienība. Līdz ar euro ieviešanu augusi arī Savienības finanšu tirgu integrācijas nozīme. Daudzās dalībvalstīs finanšu krīze nopietni skāra banku aizdevumus, un tās dēļ uzņēmumiem bija grūtāk saņemt kredītu un reālajā ekonomikā radās nopietni traucējumi. Pārrobežu banku kredīti un alternatīvi finansējuma avoti Eiropā joprojām ir nepietiekami attīstīti. Eiropā ir tikai 26 “vienradži” jeb jaunuzņēmumi, kuru vērtība pārsniedz 1 miljardu euro, savukārt ASV — 106, bet Ķīnā — 59. Komisijas šodien pieņemtajā paziņojumā “Investīciju plāns Eiropai: situācijas apzināšana un turpmākie pasākumi”⁶⁶ noteikts, ka ir svarīgi pastiprināt centienus apzināt un novērst Savienības un valstu līmenī pastāvošos šķēršļus, lai veicinātu turpmākus privātos un publiskos ieguldījumus ekonomikā.

Par kapitāla tirgu savienības prioritāti atzīta Savienības uzņēmumu finansējuma avotu dažādošana. Komisija ir sagatavojusi priekšlikumus nolūkā piesaistīt jaunus ieguldītājus (piemēram, par kolektīvo finansēšanu), stiprināt banku spējas dot aizdevumus ar noteikumiem, kas vienkāršo, dara pārredzamāku un standartizē vērtspapīrošanu, un likvidēt pārrobežu šķēršļus ieguldījumiem. Lai radītu uzticību un stabilitāti, kas bankām vajadzīga aktīvākai pārrobežu darbībai, ir būtiski pilnveidot patērētāju un ieguldītāju aizsardzības noteikumus. Komisijas priekšlikums par Viseiropas privāto pensiju produktu⁶⁷ iedzīvotājiem pavērs plašākas pensiju uzkrāšanas iespējas, arī pārrobežu vidē. Šo Viseiropas raksturu dalībvalstīm vajadzētu sargāt visu Savienības iedzīvotāju interesēs un nodrošināt, ka šā produkta apguve netiek apgrūtināta atšķirīgu nodokļu noteikumu un sarežģītu struktūru dēļ. Tas ir bijis viens no banku savienības galvenajiem mērķiem papildus mērķim ciešāk integrēt Eiropas banku sistēmas un saraut saites starp bankām un valstīm. Kopš 2012. gada radīti divi banku savienības pīlāri: banku vienotais uzraudzības mehānisms un vienotais noregulējuma mehānisms ar savu vienoto noregulējuma fondu, ko finansē bankas. Norit darbs, lai sāktu darboties vienotā noregulējuma fondam paredzētais kopīgā atbalsta mehānisms, kuru nodrošinās Eiropas Stabilizācijas mehānisms. Turklāt Komisija ir iesniegusi priekšlikumu par Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu⁶⁸, kas banku noguldītājiem visā eurozonā nodrošinātu vienādu aizsardzības līmeni. Tagad steidzami jāpabeidz banku un kapitāla tirgu savienības izveide.

⁶⁶ COM(2018) 771.

⁶⁷ COM(2017) 343.

⁶⁸ COM(2015) 586.

Avots: Eiropas Komisija.

3.7. Mazāks administratīvais slogs un vienkāršāka nodokļu saistību izpilde

Administratīvie un regulatīvie šķēršļi joprojām attur mazos uzņēmumus izvērst darbību pāri robežām. Nesenā apsekojumā⁶⁹ noskaidrots, ka uzņēmumi, sākot darbību pāri robežai, par administratīvo sarežģītību (83 %) bažijas vairāk nekā par valodas barjeru (45 %). Ar atšķirīgu valsts prasību un kārtības ievērošanu saistītās izmaksas iedzīvotājiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem var nebūt pa kabatai.

Savienības līmenī tiek sniegts arvien lielāks praktisks atbalsts. Tā, piemēram, izveidota portāla “Tava Eiropa” uzņēmumiem veltīta daļa un Eiropas Biznesa atbalsta tīkls. Nesen pieņemtā regula par vienoto digitālo vārteju atvieglos iedzīvotājiem un uzņēmumiem iespēju iegūt tiešsaistē pieejamo informāciju par viņu tiesībām vienotajā tirgū. Elektroniskās identifikācijas un uzticamības pakalpojumu kopīgi noteikumi iedzīvotājiem un uzņēmumiem sniedz drošus un pārredzamus instrumentus digitālai mijiedarbībai ar valsts pārvaldes iestādēm un privāto sektoru. Saskaņā ar uzņēmējdarbības tiesību aktu paketi⁷⁰ Komisija piedevām ierosinājusi jaunus noteikumus, kuri nosaka skaidru un saskaņotu vienoto kārtību, kādā uzņēmums savu darbību no vienas dalībvalsts var pārcelt uz otru, apvienot vai sadalīt pāri robežai, kā arī stingrus aizsardzības pasākumus pret ļaunprātīgu izmantošanu. Uzņēmumi tiešsaistē varēs reģistrēties, izveidot jaunas filiāles vai uzņēmējdarbību reģistrā iesniegt dokumentus.

Digitālā pārveide var ievērojami samazināt administratīvo slogu un uzlabot pamatnosacījumus ieguldījumiem darījumdarbībā, piemēram, elektroniskā publiskā iepirkuma jomā. 2016. gada aptaujā noskaidrots, ka Eiropā 82 % publisko pakalpojumu ir pieejami tiešsaistē. Valstis ar vissliktākajiem rādītājiem tuvojas valstīm ar vislabākajiem rādītājiem. Prioritāte ir virzīt uz

⁶⁹ 2015. gada vasarā *Eurochambres* aptaujāja 592 Savienības uzņēmējus.

⁷⁰ COM(2018) 239; COM(2018) 241.

priekšu 2016. gadā pieņemtā e-pārvaldes rīcības plāna⁷¹ īstenošanu. Plānā ietvertas iniciatīvas, kas atvieglo informācijas apmaiņu un tādu vajadzīgo informācijas tehnoloģiju rīku kā, piemēram, Uzņēmējdarbības reģistru savstarpējās savienojamības sistēmas (BRIS), e-veselības pārrobežu pakalpojumu un digitālo pakalpojumu infrastruktūru, izstrādi un apguvi

Digitālās tehnoloģijas nodokļu jomā var arī vienkāršot atbilstības prasību izpildi un samazināt izmaksas. Atzīts, ka viens no lielākajiem šķēršļiem pārrobežu darbībai ir atbilstība pievienotās vērtības nodokļa jomā. Pievienotās vērtības nodokļa “vienas pieturas aģentūras minishēmas” iniciatīva uzņēmumiem jau ļāvusi ietaupīt virs 500 miljoniem euro. Turpinot iesākto, 2017. gada decembrī līdztiesīgie likumdevēji vienojās par virkni pasākumu, ar ko tiek ieviesti vienkāršāki un iedarbīgāki noteikumi uzņēmumiem, kuri pārdod preces tiešsaistē. Komisijas priekšlikums samazināt mazo un vidējo uzņēmumu pievienotās vērtības nodokļa administratīvo slogu⁷² tiem varētu palīdzēt pārrobežu pārdošanas apjomu palielināt par aptuveni 13 %. Ja tiktu pieņemts priekšlikums par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (KKUINB)⁷³, tad par nepilniem 65 % tiktu samazinātas nodokļu saistību izpildes izmaksas, kas jaunam meitasuzņēmumam citā dalībvalstī katru gadu rodas papildus. Tas vien varētu palielināt ieguldījumus par 3,4 %, bet Savienības iekšzemes kopproduktu — par 1,2 %. Tomēr vēl ir daudz darāmā. Vienotajā tirgū nodokļu jautājumi patlaban ir vēl tikai pašā izstrādes sākumā. Lai pieņemtu svarīgākos vēl nepieņemtos priekšlikumus par ES nākotnes konkurētspēju, vajadzīga izlēmīga dalībvalstu rīcība. Ņemot vērā minētās grūtības, dalībvalstīm svarīgākajos nodokļu jomas priekšlikumos Padomē jāpanāk vienprātība, un Komisija drīzumā iepazīstinās ar paziņojumu, kurā izklāstīta iespēja konkrētos nodokļu jautājumos izmantot kvalificēta vairākuma balsošanu. Minētajos jautājumos jāiedziļinās vēl vairāk, gatavojoties diskusijai par Eiropas nākotni, kas 2019. gada 9. maijā norisināsies Sibiu.

3.8. Atbalsta pasākumi

Ar noteikumiem vien nepietiek, lai vienotais tirgus darbotos, un spēja pārdot produktus un pakalpojumus visā Savienībā ir atkarīga no infrastruktūras vai tīklu, piemēram, transporta, enerģētikas un telekomunikācijas jomā, pieejamības un piekļuves tiem. Minētajās jomās Savienība ir veikusi ieguldījumu un atvieglojusi publiskos un privātos ieguldījumus. Paredzams, ka 2014.–2020. gada periodā Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments, Eiropas Stratēģiskais investīciju fonds un programma “Apvārsnis 2020” kopā finansēs vairāk nekā 2000 projektus transporta, enerģētikas un telekomunikācijas jomā, lai atbalstītu augstas veiktspējas, ilgtspējīgus un savstarpēji savienotus tīklus.

2021.–2027. gada periodam Komisija ir ierosinājusi vienkāršāku, racionālāku un elastīgāku budžetu, kas ļaus efektīvāk atbalstīt visas minētās jomas, kas ir būtiskas vienotā tirgus attīstībai. Šāds atbalsts jo īpaši ietver ierosināto jauno Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, kosmosa programmu un programmu “Digitālā Eiropa” un strukturālos un investīciju fondus. Minētās programmas veicinās tādas iniciatīvas kā pārrobežu 5G koridoru ieviešana satīklotai un automatizētai braukšanai, satelītnovērojumi un satelītnavigācija, augstas veiktspējas datošana, mākslīgais intelekts vai kibernetika. Vienlaikus jaunā programma “Apvārsnis Eiropa” turpinās atbalstīt minēto tehnoloģiju turpmāku izpēti. Lai vienotajam tirgum būtu jūtami rezultāti, nepieciešams, lai Savienība valsts pārvaldes iestādes atbalstītu arī finansiāli. Tas īpaši redzams attiecībā uz administratīvo sadarbību, izpildes pasākumiem, iedzīvotāju un uzņēmumu piekļuvi informācijai un spēju veidošanu. Jāatbalsta

⁷¹ COM(2016) 179.

⁷² COM(2018) 21.

⁷³ COM(2016) 685; COM(2016) 683.

arī uzņēmumi, kas vēlas piekļūt vienotajam tirgum, lai izvērstu savu darbību. Paredzēts, ka šāds atbalsts tiks sniegts tādās nākotnes programmās kā, piemēram, Vienotā tirgus programma, *InvestEU* vai Nodokļu un muitas sadarbība. Savlaicīgs atbalsts būs iespējams tad, ja tiks ātri panākta vienošanās par Komisijas priekšlikumiem 2021.–2027. gada budžetam.

Dalībvalstu kompetencē esošā izglītība, apmācība un mūžizglītība palīdz apgūt prasmes, kas atvieglo darbaspēka mobilitāti vienotajā tirgū. Savukārt darbaspēka mobilitāte var atvieglot jaunu kompetenču un prasmju apguvi. Savienība var palīdzēt dalībvalstīm gūt labākus rezultātus, piemēram, ar jauno Prasmju programmu Eiropai, Digitālo prasmju un darbvietu koalīciju, Eiropas izglītības telpu⁷⁴ un Eiropas pētniecības telpu. Bieži vien valoda ir praktiska barjera darbaspēka mobilitātei, darījumdarbības sākšanai citā dalībvalstī vai pārrobežu darījumdarbības veikšanai. Piemēram, publiskā iepirkuma jomā 23 % aptaujāto uzņēmumu uzskatīja, ka pārrobežu piedāvājuma iesniegšanā valoda ir “ļoti liels šķērslis”. Izglītība, *Erasmus* apmaiņas un zināmā mērā arī automatizētā tulkošana var būt daļa no risinājuma. Iepriekš minētā vienotā digitālā vārteja nodrošina, ka pilsoņiem un uzņēmumiem informācija ir pieejama vismaz vienā citā valodā. Turklāt tādas divpusējas iniciatīvas kā Eiropas patērētāju centri sekmīgi veidojušas uzticēšanos, pārvarot valodu robežas.

Secinājumi

Pagājuši 25 gadi, un vienotā tirgus potenciāls joprojām ir lielā mērā neizsmelts. Tā ir Eiropas stiprākā kārts izaugsmes un inovācijas radīšanai, ieguldījumu piesaistei un tās uzņēmumu konkurētspējas veicināšanai globalizētos tirgos. Vienotā tirgus priekšrocības iedzīvotājiem ir acīmredzamas. Pateicoties vienotajam tirgum, eiropieši var studēt, ceļot, dzīvot un strādāt, kur vien vēlas. Viņiem ir lielāka izvēle un pieejamas zemākas cenas, kā arī augsti vides, sociālās jomas un patērētāju aizsardzības standarti. Palēninoties izaugsmei un pieaugot starptautiskajai konkurencei, vienotā tirgus programma būs ļoti svarīga, lai veidotu izturīgāku, inovatīvāku, ražīgāku, taisnīgāku un iekļaujošāku Savienības ekonomiku.

Eiropas Savienībai jāapliecina vadības spējas un politiskā drosme, lai vienoto tirgu celtu jaunā līmenī. Būs vajadzīga liela politiskā apņēmība, lai padziļinātu integrāciju tajās vienotā tirgus jomās — ieskaitot pakalpojumu un nodokļu jomu —, kurās ir liels neizmantotais potenciāls, un lai veicinātu taisnīgumu un iekļautību. Turklāt būs vajadzīga vērienīga programma, kas nodrošinās nepārtrauktu un savlaicīgu pielāgošanos jauniem pārbaudījumiem; būs jāpadziļina vienotā tirgus integrācija, lai izvairītos, ka tradicionālajos tirgos parādās agrākie šķēršļi un tādās nākotnei stratēģiskās nozarēs kā, piemēram, digitalizācija, mākslīgais intelekts vai aprites un mazoglekļa ekonomika, rodas pavisam jauni. Nekad iepriekš nav bijis tik svarīgi panākt, ka vārdi saskan ar darbiem un visaugstākajā līmenī tiek sāktas atklātas debates, kuru rezultātā valstu un valdību vadītāji atjaunos saistības attiecībā uz visām vienotā tirgus dimensijām.

Vienotais tirgus ir vēl jo svarīgāks tagad, kad pasaulē tiek apšaubīts multilaterālisms, nekā pirms 25 gadiem. Tas nav pašmērķis, bet gan veids, kā palīdzēt celt iedzīvotāju labklājību un Savienības ekonomikas konkurētspēju. Tas ir stabilas un noturīgas vienotās valūtas pamats. Uz tā balstās Savienības pozīcijas un ietekme pasaulē. Tādēļ Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm rūpīgāk uzraudzīs un vērtēs vienoto tirgu un par norisi informēs Eiropadomi. Komisija turklāt:

⁷⁴ Šīs Savienības pamatiniciatīvas mērķis ir nodrošināt, ka robežas neapgrūstina mācību, studiju un izpētes procesu.

- mudina Eiropadomi nodrošināt, ka Padome raiti sadarbojas ar Eiropas Parlamentu, lai līdz 2019. gada marta beigām pieņemtu vienotā tirgus stratēģijas, digitālā vienotā tirgus un kapitāla tirgu un banku savienības tiesību aktu iniciatīvas, kas minētas I pielikumā, kā arī citas šajā paziņojumā minētās iniciatīvas, arī sociālās dimensijas, patērētāju aizsardzības un enerģētikas un transporta jomā;
- mudina Eiropadomi nodrošināt, ka nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa pārvaldes ar Komisijas atbalstu pastiprina centienus transponēt, piemērot un izpildīt vienotā tirgus tiesību aktus, vienlaikus nepieļaujot pārmērīgu reglamentēšanu;
- mudina Eiropadomi paust iedzīvotājiem un uzņēmumiem atjauninātu apņemšanos veicināt nepārtrauktu politisko un publisko atbalstu vienotajam tirgum, jo īpaši saistībā ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām;
- aicina Eiropadomi, balstoties uz šo paziņojumu, valstu un valdību vadītāju līmenī izvērsti diskutēt par visām vienotā tirgus dimensijām, lai apzinātu kopīgās rīcības prioritātes un piemērotus mehānismus, kas tik ļoti vajadzīgās jaunās politiskās saistības pret vienoto tirgu salāgotu ar konkrētu izpildi visos pārvaldības līmeņos.